

воєнних дій.

Висновки. Гендерний вимір доступу до конституційного права на освіту визначається: гендерним співвідношенням здобувачів освіти; співвідношенням чоловіків і жінок, які працюють викладачами; тенденціями до вибору професії жінками і чоловіками; нерівним доступом чоловіків і жінок до використання надбання світової науки і освіти через мовні бар'єри і гендерні стереотипи та ін. Наявністю прямого і непрямого впливу гендерних стереотипів в освіті ускладнює забезпечення верховенства права і демократії.

Одним із напрямів забезпечення доступності конституційного права на освіту є впровадження гендерно-орієнтованого підходу в систему освіти. Такий підхід передбачає наскрізну інтеграцію гендерного компонента до системи дошкільної та загальної середньої освіти, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти України, а також інтеграція гендерного компонента в систему управління освітою та до системи підготовки наукових кадрів.

1. Ганна К. Гендерна рівність в освіті. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку сектору безпеки і оборони України: стан, проблеми, перспективи: тези III Міжн. науково-практ. конф. (Хмельницький, 29 квітня 2021 року)*. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2021. 466 с.

2. Гендерний портрет Дніпропетровської області: наук.-практ. видання (жовтень 2020 р.) / колектив авторів за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 94 с.

3. Марценюк Т. Гендерна рівність у вищій освіті Німеччини: як втілюють політику рівних прав і можливостей. URL: <https://povaha.org.ua/henderna-rivnist-u-vyschij-osviti-nimechchynu-yak-vtilyuyut-polityku-rivnyh-prav-i-mozhlyvostej/>.

4. Впровадження гендерного підходу у вищій освіті: контрольний перелік питань для правничих шкіл. Council of Europe. Kyiv: Friends of Brands, 2020. 20 с. URL: <https://rm.coe.int/a4-enchanted-gmchecklist-ukr-122020-pdf/1680a135fe>.

Наталія МАКОГОНЧУК

кандидат педагогічних наук

(Національна академія Державної

прикордонної служби України

імені Б. Хмельницького,

м. Хмельницький, Україна)

ПОНЯТТЯ ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД

Включення поняття людської гідності до Загальної декларації стало кульмінацією значної історичної еволюції цього поняття. Протягом всього історичного періоду виокремилася декілька концепцій розвитку поняття гідності.

В епоху античності людська гідність містила дві складові частини: гідність члена співтовариства та гідність громадянина, що вело до утвердження самоцінності людини як такої, незалежно від соціального статусу. Розвиток ідеї людської гідності від гідності роду, гідності громадянина як суспільної цінності і до самоцінності людини є центральним напрямом у розвитку філософії та природного права того часу [1, с. 28].

Гуманісти намагалися поєднати класичну думку і догматичну теологію, підкреслюючи ідею людства як такого, що має гідність оскільки людина створена за образом Бога, що відрізняє людину від інших істот. Гуманісти епохи Відродження (а до цього – Фома Аквінський) визначили гідність як важливий міст між класичним римським мисленням і церковною доктриною. Вони стверджували, що одним із найважливіших дарів Бога для людини є дар розуму. Таким чином, використання розуму стало тісно пов'язуватися з ідеєю гідності.

Гідність також була важливою тезою творів Папи Павла VI та Папи Івана Павла II. Підхід до гідності, розроблений у цьому контексті, підкреслював межі прав у здатності охопити весь спектр того, що необхідно для добробуту людини, враховуючи різні інтереси в суспільстві. Поняття гідності людини пов'язується переважно з цінністю людини та оцінкою її значення й місця в суспільстві і державі.

Гідність людини відіграє центральну роль у міжнародно-правових дискурсах із другої половини ХХ ст. Хоча конституційне використання гідності зростало, однак до кінця Другої світової війни залишалося досить маргінальним. Мабуть, не випадково, що в нових національних конституціях, які включали гідність між 1945 і 1950 роками, три найвизначніші (Японія, Італія та Німеччина) були переможеними країнами Другої світової війни, відповідальними за значну частину жахів, які правозахисний рух хотів припинити.

До 1986 року гідність стала основною в концепції прав людини Організації Об'єднаних Націй, а Генеральна Асамблея ООН у своїх керівних принципах щодо нових документів з прав людини передбачила, що такі інструменти повинні мати основний характер і впливати з притаманної гідності та цінності людської особистості. Ще один значний підхід до використання гідності в міжнародній сфері було надано прийняттям гідності як центрального організаційного принципу Віденської Всесвітньої конференції з прав людини в 1993 році.

Очевидно, одним із впливових джерел для подальшого включення людської гідності до національних конституцій був вплив міжнародних та регіональних текстів. Таким чином, включення гідності до Хартії та Загальної декларації відбулося одночасно з інкорпорацією людської гідності в інші регіональні документи з прав людини та національні конституції.

Проблемним є питання про юридичну цінність поняття людської гідності, оскільки немає остаточного визначення його змісту. Адже людська гідність – це насамперед морально-філософське поняття. Таким чином людська гідність означає значною мірою суб'єктивне значення, оскільки

залежить від певних змінних, а саме, від соціальних та історичних потреб, які пронизують суспільство, з яким визначення людської гідності ідентифікується. Своєю чергою, людська гідність через систему соціальних зв'язків є вихідною у взаємовідносинах між людьми і знаходить своє безпосереднє відображення у гідності кожної людини [2, р. 656].

Однак, з огляду на різноманітність різних підходів, які проявляються в історичному розвитку ідеї гідності, існують певні відмінності у використанні гідності в текстах про права людини. З цих відмінностей випливає те, що деякі юрисдикції використовують гідність як основу для (або іншого способу вираження) всеосяжної моральної точки зору, «цілого морального світогляду», який, здається, помітно відрізняється від регіону до регіону. Класичні приклади такого використання гідності можна знайти в католицькій та ісламській доктрині. З юридичної точки зору це використання можна побачити в деяких із більш загальних посилань на гідність у кількох конституційних текстах, особливо в тих, на створення яких найбільше вплинуло католицьке соціальне вчення у 1920-х і 1930-х роках, як-от Конституція Ірландії 1937 року. У багатьох документах гідність міститься в преамбулі, тоді, як в інших, вона використовується для пояснення окремих прав. У деяких вона в певному сенсі згадується як фундаментальна, в інших – ні.

Таким чином, поняття гідності має різноманітні теологічні, філософські, політичні та історичні основи.

1. Гришук О.В. Людська гідність у праві: філософські проблеми. Київ : Атіка. 2007. 432 с.

2. McCrudden Christopher. Human Dignity and Judicial Interpretation of Human Rights / Christopher McCrudden. *The European Journal of International Law*. 2008. № 19. P. 655–724.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Стелла ТУКІНА

студентка 3 курсу ПЦО ННІ ЗНПК
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ

Актуальною темою сьогодення є право здійснення спільної сумісної власності подружжя. Вступ до шлюбу призводить до певного матеріального наслідку, тобто виникнення режиму право власності подружжя. Дана проблема акцентується на необхідності оцінки ефективності існуючого